

พระราชพิธีพืชมงคล

กฎหมาย

กฎหมาย

หอพระสมุดวชิรญาณ

ซึ่งตั้งขึ้นโดยพระบรมราชานุญาต

แต่ก่อนปีโรงไทย ๑๒๔๕

สมเด็จพระเจ้าบรมโกศ

แต่ก่อนวันอาทิตย์เดือนเก้าในสิบสองค่ำ

ปีระกา ๑๒๔๖

ที่พิมพ์ที่

โรงพิมพ์การในพระบรมมหาราชวัง

ปีจอ ๑๒๔๖

กย. ๑๙

จดหมายเหตุแห่งชา

กฎหมาย
หอพระสมุดวชิรญาณ
ซึ่งตั้งขึ้นโดยพระบรมราชานุญาต
แต่ฉบับโรงโทศก ๑๒๔๒

ข้อ ๑ ความประสงค์ในการที่ช่วยกันทั้ง ความประสงค์
หอพระสมุดวชิรญาณนี้ ขึ้นได้โดยพระราช
ทอนพระบรมราชานุญาตแต่นั้น ว่าโดยย่อ
เป็นสามประการ คือ
ประการ ๑ จะได้ช่วยกันเก็บรวบรวม
หนังสือต่าง ๆ เก็บไว้ให้เป็นการเจริญในวิชา
หยาบหาได้ง่ายทั้งนี้

ประการ ๒ จะช่วยกันรวบรวมแตรเรียบ
เรียงข้อความสำหรับ จะได้บริบูรณ์ในพระราช
ประวัติ ในพระบรมมหาราชวังที่เรียกในพระบรม
ราชวงษ์ปัจจุบันนี้ มีพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

ประการ ๓ จะได้พร้อมกันเจริญความสามัคคี
ในพระบรมราชวงษ์านุวงษ์ แลขุนนางผู้ใหญ่
ผู้น้อยช่วยกันให้ยิ่งขึ้นไป และได้ปฤกษา
ทุกข์สุขกัน ในการที่จะปฏิบัติราชการให้ชอบแทน
พร้อมกันหลาย ๆ ปัญญาความคิด เพื่อประ
โยชน์แก่บุคคล มิใช่เป็นการที่เรียกว่า ปฤกษา
ราชการแผ่นดิน ฤทธิกิจราชการแผ่นดิน
ซึ่งที่ประชุมอันนี้ ไม่มีอำนาจทำได้

สมาชิก ๒ อย่าง ชื่อ ๒ พวกสมาชิก คือผู้ได้พร้อมใจกัน
แล ๔ นาม รับว่า จะคิดจัดการให้สำเร็จโดยความประสงค์
ตามบัญญัติสมาชิก
วิสามัญสมาชิก ทดถ่วงมาแลนั้น แบ่งเป็น ๒ อย่าง ๔ นาม
๓ นาม ที่กล่าวก่อนนี้ได้ชื่อว่าสามัญสมาชิก
นามหนึ่งในที่ลุดนั้น ชื่อว่าวิสามัญสมาชิก คือว่า

๓

นาม ๑ ไปนพวกที่รับจัดการตามความประ ภาคีสมาชิก
สงค้ทั้งสามประการทั้งกล่าวมาแล้ว แลตม
ชิกพวกนี้ มีพระเจ้าลูกเธอในพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤๅที่เป็นพระเจ้าพี่นางเธอ
พระเจ้าน้องยาเธอ พระเจ้าน้องนางเธอ อยู่
ในปัจจุบันนี้ แลสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ
ที่ได้ทรงรับส่วนเงิน ค่าเช่าที่ก้อนรวมกัน แล
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้เข้ากันอยู่
แล้วนี้เป็นต้น ฤๅจะเลือกเจ้านายขุนนางผู้ใด
ที่เต็มใจจะเข้าชื่อในพวกนี้ก็ได้ แลพวกนี้เรียกว่า
ภาคีสมาชิก ยอมลงเงินเข้าช่วยจัดการทั้งปวง
ในขอพระสมุทน์ทามขอไป ปีหนึ่งไม่ต่ำกว่า
ห้าตำลึง

นาม ๒ เป็นพวกที่รับคิดแต่จัดการตาม ภาคีสมาชิก
ความประสงค์ แต่ประการที่ ๓ อย่างเดียว
ไม่ต้องลงเงินช่วยในการขอพระสมุทน์ เรียกว่า
ภาคีสมาชิก เป็นพระบรมวงษานุวงษฤๅข้าราชการ
การผู้ใหญ่นับขึ้นทั้งปวง ผู้ที่พวกทั้งปวง

พร้อมกันเลือกรับเข้ามา โดยความเต็มใจของ
ผู้ที่จะเข้านั้น

อาคมสมาชิกร

นาม ๓ เป็นพวกอย่างเดียวกับที่กล่าวมา
แล้ว ในนาม ๒ นั้นแปลก (อาคมสมาชิกร)
แต่ว่าผู้นั้นเป็นผู้มีได้ ตั้งบ้านเรือนอยู่ใน
กรุงเทพฯ อยู่ในที่ใกล้หัวเมืองเป็นต้น จะมา
ประชุมไม่ได้บ่อย ๆ เป็นแค้นาน ๆ มา
เรียกว่าอาคมสมาชิกร

วิสามัญสมาชิกร

นาม ๔ เป็นพวกที่ได้แสดเห็นพร้อมกันว่า
ควรจะมีนามไว้ ในหพระสมุทเป็นเกียรติยศ
ถึงจะไม่ได้ออกจัดการ ตามความประสงค์นั้น
ก็ได้ ไม่ต้องลงเงินหมื่นกันเรียกว่า
วิสามัญสมาชิกร ไม่ต้องมาประชุมเลยก็ได้

การเลือกสมาชิกร

ข้อ ๓ การที่จะเลือกสมาชิกรขึ้น ในที่ประชุม
พร้อมกันนั้น ให้มีผู้นำเขื่อนขันธ์ที่เต็มใจเข้า
ควรเข้านี้มาเขียนติดไว้ ที่หอพระสมุทเสียให้
ครบเจ็ดวัน ก่อนวันประชุมให้ผู้นำเขื่อนขันธ์
แจ้งปรากฏกัน ถ้าตกลงพร้อมกันไม่มีคำเถียง

๕

แล้ว ก็ไม่ต้องจับฉลาก ถ้าปฏุกษาไม่ตกลง
กันมีค่าเพียงอยู่ ให้จับฉลากแบ่งกันตามที่เห็น
ชอบอย่าไม่เห็นชอบ ถ้าฉลากควรรับมากกว่า
กันสองต่อหนึ่งแล้วเป็นใช้ได้ตามนั้น ถ้าไม่รับ
ไม่ถึง ๒ ต่อ ๑ ต้องให้ส่งบทความนั้นไว้เสียก่อน
ค่อยไปภายว่าจึงนำมาเลือกได้ไหมอีก แต่ว่า
ถ้าการเลือกดูการที่จะจับฉลากขึ้นใจ ในการที่
เกี่ยวกับความ เป็นส่วนความประสงค์จัดการ
เงินทองในหอพระสมุดแล้ว จับฉลากได้แต่พวก
ภาคีสมาชิกฝ่ายเดียว สมาชิกอื่น ๆ จะประ
ชุมอยู่ด้วยก็ได้ แต่ไม่ต้องจับฉลากในการ
เรื่องเช่นที่ว่ามานี้

การที่แบ่งพวกไปซื้อต่าง ๆ นี้ไม่มีคุณ
วิเศษกว่ากันอันใด นอกจากการที่พวกนี้รับ
คิดจัดการ ตามความประสงค์ที่กล่าวมาแต่ไหน
ไม่เป็นการน้อยหน้ากว่ากันประการใดเลย สุต
แต่ใจผู้ที่จะเข้าเป็นพวกนั้น จะเป็นแต่พวก
อะภาคีสมาชิกนั้นก่อนแล้ว ภายหลังจะเป็นพวก

ภาคีสมาชิกก็ได้ คงชื่อว่าเป็นพวกสามัญ
สมาชิกในหอพระสมุดวชิรญาณ ผู้รักความที่
ไม่สมถกันทั้งหมด เมื่อได้ตกลงกันเป็นรับผู้ใด
เข้า ในพวกหนึ่งพวกใดแล้ว ถึงวันประชุม
ผู้นำผู้รับรองของผู้ที่ใดเลือกผู้นั้น นำตัว
ผู้นั้นเข้ามาในที่ประชุม จะให้ลงชื่อในสมุด
กฎหมายสำหรับหอพระสมุด ลงวันที่ให้เข้า
มารับจะประพฤติตามกฎหมาย แล้วต่อไปมา
ประชุมให้เสมอ และได้ผลประโยชน์ทุกอย่าง
ตามกฎหมาย

ประโยชน์ของสมาชิก

ข้อ ๔ ประโยชน์ของพวกที่เข้ากันนี้ มี
การที่จะได้สมัคสมานเป็นพวกเดียวกัน ได้จริง
กันตามคำที่ว่าเป็นเพื่อนข้าราชการได้ข้ออย่างหนึ่ง
และมีทุกข์สุขอันใดที่ปรึกษาหาฤๅ แต่เตือน
สติกันได้ ดังเช่นจะมีความในข้อหลัง ๆ
นั้นแล้ว และใช้ไปนพระเกียรติยศแก่
แผ่นดิน ที่ข้าราชการทั้งปวงเป็นน้ำหนึ่งใจ
เดียวกันไม่แก่งแย่งกัน เพราะถือเอาความ

หนังสือที่พร้อมกันแน่มากเข้าเป็นหลัก ที่ยึดหนังสือ
 เน้นนำความประพฤติกองตัว แลเป็นทางที่ได้
 พบปะกันบ่อย ๆ ใ้ได้แก่การราชการต่าง ๆ
 นอกนั้นก็มิได้รู้ เป็นการเจริญในวิชาทั้งปวง
 หาหนังสืออ่านได้ง่าย ๆ แลเป็นการแสดงตัวว่า
 เป็นผู้มีหิริโอภาย แลการรักต่อการศึกษาอันดี
 ความเห็นผิดแลชอบ ซึ่งยังมีได้ในพระราชก
 หนดกฎหมายนั้น โดยความเห็นของพวกเป็นอัน
 มาก ซึ่งจะประชุมปรึกษากันแสดงไว้ในจดหมาย
 เหตุเป็นคราว ๆ เหมือนเป็นผู้ที่เชื่อว่าเป็นผู้ประ
 สงค์ความสุขอย่างเต็ม เป็นผู้ที่ได้อยู่ใน
 กุศลกรรมบท คือเว้นจากกายทุจริต ๓ วจี
 ทุจริต ๔ มโนทุจริต ๓ ตามที่มีในพระพุทธโฆษาท
 แลพระราชกำหนดใหม่ ในปฐมรัชกาลนั้น

ภาคีสมาชิก มีประโยชน์แปลกไป แต่ว่ามี
 อำนาจในการ จัดการเงินทองสำหรับหอพระสมุด
 เหนือขึ้นหนังสือในหอพระสมุดไปอ่านนอกหอได้
 ตามข้อบังคับ ที่ว่าด้วยเรื่องขึ้นหนังสือ แลได้

หนังสือพิมพ์สำหรับหอที่ตีพิมพ์ แจกกันเป็น
คราว ๆ มีกำหนดนี้ไม่ต้องออกเงินอีก

อภาคีสมาธิก มีประโยชน์ในการหนังสือ
ได้แต่มาอ่านหนังสือ ที่อยู่นอกตู้ในหอพระ

สมุด ยืมหนังสือไม่ได้

กรรมสัมปาทิก ข้อ ๕ การในหอพระสมุดวชิรญาณอัน
พนักงานจัดการนี้ จะได้มอบแก่กรรมสัมปาทิก พนักงาน

กองจัดการ มีจำนวนในหอพระสมุด ทกคือ

๑ ศึกษายก ผู้เป็นประธาน

๒ เลขานุการ สมุหบาญชีในการหนังสือ

๓ เภรัญญิก ผู้เก็บเงิน

๔ สารานิกร ผู้จดหมายเหตุ

๕ บรรณารักษ์ ผู้เก็บรักษาหนังสือ

๖ ปฏิคม ผู้ต้อนรับเลี้ยงดู

กับมีจำนวนนอกหอพระสมุด สำหรับจัดการ

ฝ่ายในพระเจ้าแผ่นดินนางเธอ อภาคีสมาธิก

ซึ่งจะเสด็จหอพระสมุดเป็นครั้งคราว มีได้ประ

ชุมพร้อมกันกับสมาชิกล้านนา เป็นแต่ยืม

หนังสือไปให้จากเจ้าพนักงานผู้นี้ แลเป็นผู้ที่จะได้
แจ้งความแก่เจ้าพนักงานฝ่ายหน้า ที่ว่ามาแล้วนั้น
ชื่อว่าอุปนายก เป็นผู้ที่ต้องรองผู้เป็นประธาน
เป็นผู้พนักงานที่จะนำความเหน็ดความประสงฆ์ของ
ภาคีสมาชิกฝ่ายในพระบรมมหาราชวังนั้น มา
แจ้งความแก่ปฤกษาหาฤกษากรรมสันปาตติสภา ที่
กล่าวมาแล้วด้วย

ข้อ ๖ กรรมสันปาตติเป็นผู้จัดการอยู่ปี การเลือกตั้ง
หนึ่ง คือเมื่อถึงกลางเดือน ๑๑ ทุกปีซึ่ง กรรมสันปาตติ
เป็นวันกำหนดทางจันทร์คติ ที่ถือว่าวันเป็น
คล้ายกันกับวันประสูติ ในพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าจอมโกสุมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น บัณฑิตภาคีสมาชิก
ประชุมพร้อมกันเถียงในพวกนั้น โดยแจกรายชื่อ
ที่ตีพิมพ์แจกคนละ ๒ ฉบับ ๆ หนึ่งสำหรับ
เลือกสถานนายก ฉบับหนึ่งสำหรับเลือกเลขา
ธิการ ถ้าข้อใจข้อใดที่ให้เหมาะสมไว้ ในข้อ
นั้นโดยซึ่งมันลงที่ไปได้แล้ว ให้กรรมสันปา
ตติสภาปีก่อนเก็บบาญชีรวมชื่อที่ใครได้มากที่สุดไว้

คืนแด่น้อยลงมา ตามลำดับนับว่าเป็นสถานายก
 แด่เสนาธิการตามใบทั้งสองนั้น กราบบังคมทูล
 พระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท แล้วจะ
 ได้พระราชทานตราทั้งตำแหน่งที่นั้น ๆ โดยพระ
 กระแสที่ใต้พระราชทาน พระบรมราชานุญาติมา
 แด่ก่อนนี้แล้ว

อุปนายพันโทสีมาชิก ฝ่ายในจะได้เลือก
 ทั้งชั้นไทยวิจิตรเทียบกันนี้ แด่ต้องรับพระราช
 ทานตราตั้งเหมือนกัน

ผู้ใดที่ได้มีชื่อเลือกแล้วมากที่สุด จะเป็น
 สถานายกนั้น จะได้ไปถูกกับเสนาธิการที่ได้
 เลือกใหม่ นั้น ใช้ระเบียบมาชิกขึ้นก็ได้
 รับการมาแต่บัดนี้ ฤๅยังไม่ได้รับการมาเลยก็ได้
 ที่ได้มีใจสมัครรับการช่วยกันจัดนี้ ให้สำเร็จเต็ม
 ตามตำแหน่งที่กรมสัมปาทิต ทั้ง ๔ คือ
 เสรีย์ญิก สารานียกร บรรณารักษ์ ปฏิคม
 แล้วนำความที่เลือกทูลทูลกราบบังคมทูลพระกรุณา
 รับพระราชทานตราทั้งกรมธรรมเนียม ให้ทำ

๑๓

แห่งใดว่างลงในธำกลางปี
ว่าการแทนกันไปจนตลอดปี

ก็ให้ได้ออกสมมติวิธีเสียปากร

ข้อ ๗ กิจพนักงานซึ่งเป็นหน้าที่ของกรม พนักงานของ
 ตั้มีปากีสภาจะพึงต้องทำนั้น คือจัดการศึกษา กรมสามัญ
 การทั้งปวงในหอพระสมุดที่ไป แลรักษา
 กฎหมายข้อบังคับ ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
 อย่างให้มีผู้ใดทำผิดได้ ถ้ารู้เห็นว่าผู้ใดล่วงละเมิด
 ข้อกฎหมายที่ตั้งไว้แล้ว ฤๅจะแก้ไขเพิ่มเติม
 ทั้ท่อนใหม่ประการใดนั้น ก็ให้นำความมากล่าว
 ในที่ประชุม จะได้อุปถัมภ์หาญว่ากล่าวหักเหื้อน
 กันให้ถูกต้อง แลเป็นผู้ทำบาญชีหนังสือที่มีต่าง ๆ
 แลที่ให้มีให้ชัดเจน แลบาญชีเงินที่รับแลที่ใช้
 จำอยู่อย่างไรเสมอไปจนตลอดปีที่ทำการ แลเป็นผู้
 ที่จะได้อื่นหนึ่งคือเชื้อเชิญญาติกับผู้อื่น แทน
 พวกรหอพระสมุดในการเปิดเต็ดทั้งปวง ถ้าเป็น
 การสำคัญ ก็ต้องประชุมปรึกษาความเห็นของพวก
 สมาชิกทั้งปวงก่อน แลผู้เก็บจดหมายต่าง ๆ ที่
 ได้ไปถูกษาตกลงกันไว้ ในหอให้มั่นคง แลเป็นผู้ชำระ

ในการหนังสือพิมพ์ สำหรับหอพระสมุดที่จะออก
เป็นคราว ๆ มีกำหนด แลในเมื่อถึงกำหนด
ที่จะพิมพ์ออกต้องทำรายงานการทั้งปวง อ่าน
ในที่ประชุม แลนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย

การประชุม

ข้อ ๘ การประชุมทั้งปวงในหอพระ
สมุดนี้ ถ้ามีสมาชิกครบ ๑๕ ในหอแล้ว
สภานายกขึ้นนั่งที่ปรึกษากันได้ ในเวลาที่หอเปิดทั้ง
แต่เวลาสี่โมงเช้าจนเวลาห้าค่ำทุกวัน ๆ ไป

ถ้าสมาชิก ๓ นายลงชื่อขอให้เชิญประชุม
เพื่อใดโดยฉพาะกิจนี้ประชุมได้

การประชุมใหญ่นี้มีกำหนดเดือนละ ๒ ครั้ง
คือ ๑๕ วันครั้งหนึ่ง ถ้าวันขึ้นค่ำหนึ่งแรมค่ำ
หนึ่ง ซึ่งจะทำให้วันหนังสือส่งมาสำหรับพิมพ์หนังสือ

ถ้าให้วันประชุมปรึกษากันได้แล้วผู้ใดก็จะเลิก
ประชุมเลิกคราวหนึ่ง ต้องขอขึ้นในที่ชุมนุมแต่
มีผู้บริบของด้วยอีกคนหนึ่ง ถ้าเห็นชอบพร้อม
กันก็เลิกได้ ถ้าไม่เห็นชอบต้องจับฉลากกัน

สุกแต่ฉลากจะตัดสิน

ข้อ ๙ กิจของสภานายกในที่ประชุมจะต้อง กิจของสภานายก
 เป็นกิจของสภานายกผู้ตัดสิน ควรใครจะพูด
 ก่อนพูดหลังในเวลาที่ยังกันพูด แลเป็นรับคำ
 ถ้อยที่จะเกิดถ้อยกันฟังไม่ได้ศรัทธาขึ้น ด้วย
 เครื่องหมายอาการกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง สมา
 จิตทั้งปวงต้องฟังตามด้วย หนึ่งเป็นผู้ที่จะคอย
 ตัดสินคำที่จะมีผู้กล่าวขึ้นว่าผู้กล่าวจากตบาคำ
 ไม่สมควร ในที่ประชุมนี้ถ้าจะเป็นฤาเป็น ถ้า
 ผู้ใดกล่าวคำ สภานายกตัดสินว่าไม่สมควร
 แล้ว ผู้นั้นต้องขอคืนคำแลขอโทษเสีย หนึ่งเป็น
 ผู้มีกิจที่จะระวังรักษาการชุมนุมให้เรียบร้อยดังนี้
 เป็นต้นไป

ถ้าว่าการประชุมใดเป็นกาลเพื่อความประสงค์แก่
 ประการที่สามอย่างใดอย่างหนึ่ง สภานายกจะขอ
 ว่าขึ้นในที่ชุมนุมก่อนประกาศการอื่นแต่คนไป ให้
 ผู้ใดเป็นประธานในการประชุมนี้ แทนสภานายก
 เมื่อใด ก็ประกาศจับสลากกันได้เหมือนกัน

ข้อ ๑๐ การจับสลากในที่นี้มีได้หมายความว่า การจับสลาก

จะจับฉลากเสี่ยงทางเคราะห์ที่ที่แต่นั้นเอง ที่
เรียกว่าจับฉลากในที่นั้น คือเป็นการที่จะแสดง
ความเหิน ที่เป้นคำตัดสินโดยยุติธรรมสุจริต
ธรรมของ^๖ที่จะจับฉลากทั้งลงในที่ฉลาก ที่
หมายไว้ว่าควรแก่^๖นั้น มิให้^๖ใดเห็นว่า^๖นั้น
จะเหินอย่างไรเป็นการที่จะ^๖ให้^๖นั้นดูแก่อำนาจ
คติ ๔ ประการ ที่จะ^๖มี^๖อาจแสดงน้ำใจออกมาโดย
ตรงใจ^๖ว่าควรนั้นใช่^๖ได้ในความทั้งปวง ที่จะ
แสดงว่าฉลากที่อยู่ในที่นั้น แปลว่าเหินชอบ
ด้วย, ใช่^๖ได้ เป็นการถูกต้อง^๖เป็นการควรทำ เป็น
การผิตจริง เถอ คำที่^๖ว่า^๖นั้นก็เป็นคำปฏิเสธตรง
ข้ามกับคำที่ควรนั้น

เพราะเหตุว่าในที่ชุมนุมนี้ยินยอมพร้อมกันโดย
เต็มใจแล้ว ว่าจะเชื่อถือทำตามคำตัดสินที่จะเหิน
ข้างไหนมากในคำปฤษา ที่จะ^๖ให้^๖ปฤษากันนั้นดังนี้
จึงเป็นการจำเป็นที่ท่านทั้งปวงจะตั้งใจ เป็นยุติ
ธรรมด้วยความสุจริต เป็นหลักในเวลาที่จับฉลากนั้น
ตัดสินการตามความเหินว่า จะเป็นการชอบการควร

แก่ประโยชน์ของที่ชุมนุมนี้อย่างไรแล้ว ทักสิน
ทั้งฉลาดไปทางนี้ด้วยความสุจริต มิได้คิดแก่ง
ทำแก่งเล่นยกเป็นอันจับฉลากตาม ๆ กันไป
ดังนี้ จึงจะเป็นผู้มีบุญกุศลไม่มีโทษในการทั้งปวง
การจับฉลากนี้จะจับแทนกันไม่ได้ จุนกว่าจะมีหนึ่ง
ถือมอบหมายมาแรงแรง แต่เป็นผู้ที่มาประชุมเอง
ไม่ได้จริง ๆ ในเวลาที่จับฉลากเวลาใดพันเป็น
เป็นการเฉียบขาด ฉลากเท่ากันทั้งสองข้างแล้ว ให้
สถานายกผู้เป็นประธาน ในการประชุมนี้ทักสิน
ตามที่ไปจับฉลากแล้วข้างใดให้ข้างนั้นเป็นใช้ได้

ข้อ ๑๑ บัญชีค่าปฤกษาทั้งปวงที่จะปฤกษา ค่าปฤกษา
กันได้ ในที่ชุมนุมอันนี้แบ่งเป็น ๖ อย่าง ๕ อย่าง

อย่าง ๑ ค่าปฤกษาในการจัดการทั้งปวงที่จะ จัดการ
ให้เจริญของหอพระสมุด จะเป็นการเงินของกัณฑ์
ฎาเป็นการอื่นที่ถ้าตกลงประการใดก็ดี เก็บมีตกลง
ประการใดโดยที่ ได้จับฉลากกับฎาไม่ได้จับกัน ก็
ให้เลขาธิการจากค่าปฤกษาที่ได้ปฤกษากันนั้นลงใน
จดหมายเหตุสำหรับหอไว้ และการที่ได้ปฤกษา

ตกลงนั้น ให้คัดลงหนังสือพิมพ์ที่แจก
ไว้ด้วย

ปฤษฎา อย่าง ๒ คำปฤษฎาที่เป็นคำปฤษฎาในธรรม
ภาสุภาสัทธาในจารีตธรรมเนมอันใด เปรียบ
เหมือนหนึ่งสูญบุรี เป็นคุณฤาเป็นโทษทั้งนี้เป็นที่
แต่คำที่เป็นปฤษฎาน่าจะไป ไม่เป็นการเฉพาะการ
เฉพาะบุคคลทั้งนี้ ตกลงก็ที่มีตกลงก็คัดลงพิมพ์ได้
จากหมายเหตุได้เป็นนิจ

ระงับวิาท อย่าง ๓ คำปฤษฎาที่สมาชิกรู้หนึ่ง มีความ
แตกต่างกันกับสมาชิกรู้หนึ่ง ซึ่งเป็นความที่จะพึง
ร้องยังโรงศาลมิได้ ด้วยเป็นความไม่มีในกฎหมาย
ฤาเป็นเหตุเคลือบแฝงประการใด ผู้มีความทุกข์
ประสงค์จะให้ปฤษฎาพร้อมกันตัดสินว่าใครผิดชอบ
จะได้ที่กันเสียโดยเร็วร้อยประการของกันไว้ได้ ฤา
ผู้อื่นนอกจากผู้วิาท ตามนายแทนพร้อมกันว่า
สมาชิกรู้ของนายแตกต่างกันด้วยสาเหตุอันใดอยู่เป็น
ที่เสียแก่ที่ประชุมอันนี้แล้ว จะลงชื่อมารอ
ให้ปฤษฎากัน แล้วมีมติมานั้นเสียทั้งนี้

ก็ปฤกษากันได้ตกลงประการใดแล้ว ลงจดหมาย
เหตุไว้ที่หอพระสมุดแต่ไม่ต้องลงพิมพ์ เว้นไว้แต่
จะพร้อมกันให้ลงพิมพ์จึงจะลงได้

อย่าง ๔ คำปฤกษาเป็นการหาญาของสมา ภา
ชิกผู้หนึ่งผู้ใดที่จะปรินิบัติราชการฤๅทำการอื่นใด
เป็นที่ยศยศโดยสนใจที่ใจที่ไม่ตกลง ว่าจะทำอย่างไร
จึงจะดีฤๅคิดไม่เห็นความ จะปฤกษากาฤๅขอถาม
ความเห็นพวกพ้องให้ช่วยเตือนสติทั้งนี้ก็ดี ควรที่
จะประชุมปฤกษากันได้แก่ลงจดหมายเหตุไว้

อย่าง ๕ คำปฤกษาศิลปะของสมาชิกรัฐสภา
ที่ไม่ประพฤติตามข้อกฎหมาย ฤๅไม่ทำตามคำ
ปฤกษา ซึ่งกรรมสัมปาทิก ฤๅสมาชิกรัฐสภา
จะนำความมาว่าให้ปฤกษากัน ถ้าตกลงกันเป็นว่า
ผิดแล้วจะต้องห้ามประชุมฤๅจะต้องให้ออกจากที่ประ
ชุม เพราะผู้นั้นจะอยู่ต่อไปเป็นการเสียในที่ประชุม
ทั้งนี้ ประชุมปฤกษากันได้แต่ในที่ประชุมใหญ่
เดือนละ ๒ ครั้งอย่างเดียวกันต้องมีในจดหมายเหตุ
อย่างเดียวกันเท่านั้น

กฎหมาย อย่าง ๖ คำปฤกษาในการแก้ฎาฎาเดิม

กฎหมายสำหรับข้อนี้ เป็นการสำคัญประชุมปฤกษา
กันได้แต่ในการประชุมใหญ่เดือนละ ๒ ครั้ง
แต่ต้องมีผู้ขอขึ้นผู้หนึ่งผู้รับรองผู้หนึ่ง ต้อง
จดหมายไว้ในจดหมายเหตุ แດลงพิมพ์ทุกครั้ง

ห้ามคำปฤกษา
อย่างอื่น

นอกจากคำปฤกษาทั้ง ๖ ที่กล่าวมาแล้ว
ห้ามไม่ให้ปฤกษากันในที่ชุมนุมอื่น

ทั้งกองตรวจ

ถ้าคำปฤกษานั้นใดเป็นการขัดขวางที่จะต้องทั้งกอง
ตรวจการอื่นนั้น มาชี้แจงให้ที่ชุมนุมให้เข้าใจการ
ชัดก่อน ก็ให้พร้อมกันเลือกสมาชิกเป็นกองตรวจ
ไปทำเป็นรายงานการที่กองตรวจนั้นเห็นความพร้อม
กันอย่างไร เป็นรายงานมายังที่ปฤกษา

คำปฤกษา

คำปฤกษาทั้งปวงที่จะปฤกษากันนั้นไม่ต้องเขียน
ไม่ต้องเขียน เป็นหนังสือทั้งเรื่องยี่ติยาวแต่คำอธิบาย ให้เขียน

เป็นใจความแต่ข้อสำคัญที่จะปฤกษาเป็นคำสั้น ๆ

แล้วมาอธิบายด้วยปากในที่ปฤกษา คำปฤกษา

คำแก้ นั้นจะจติมาแต่ นอกหอฎาจะจติในเวธปฤกษาเป็น

คำปฤกษา คำปฤกษา ฎาเป็นคำแก้คำปฤกษาก็ได้

ในการปฤกษาทั้งปวงที่กล่าวแล้วนั้น ถ้าเป็น ความสำคัญ
ความสำคัญต้องปฤกษาในวันชุมนุมใหญ่ เหนือ ทั้งประชุม
ชอบด้วยกับคำปฤกษาคถาซึ่งที่ปฤกษากันในวันประ ใหญ่เหนือ
ชุมตามธรรมเนียมด้วยจึงจะมั่นคงแข็งแรง ชอบด้วย

ข้อ ๑๒ จดหมายเหตุสำหรับคำปฤกษา จดหมายเหตุ
นั้น ก็ยังมีความให้ชัดเจนว่าผู้ใดเป็นผู้กล่าว
มีผู้ใดหนึ่งในที่ปฤกษา ใจความที่ปฤกษากันมี
อันใดเป็นสำคัญในวันเจดาคถา ปฤกษาท้องข้อ
กฎหมายข้อใด ทกตงกันอย่างไร ใจความ
อย่างไรเท่าใด จะให้เป็นแบบที่สำหรับอ้างอิง
เป็นที่นับถือเหมือนกฎหมายอย่างหนึ่งได้ จด
หมายเหตุนี้ตั้งจากแต่ที่ประชุมตามธรรมเนียม แล
ประชุมใหญ่ แต่การที่กรรมสัมปาทิกปฤกษากันนั้น
จากใจต่างหากเมื่อมาข้อที่ปฤกษา เหนือชอบด้วย
ในที่ประชุมจึงจดในจดหมายเหตุ

ข้อ ๑๓ กฎหมายสำหรับหอพระสมุดนี้ กฎหมาย
ก็มีเหตุควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงประการใด ตาม
ที่ใช้ปฤกษาเหนือพร้อมกันแล้ว ในจดหมายเหตุนี้

แล้วก็ให้คัดมาลงไว้ในสมุดกฎหมาย เขียนไว้
 ในหน้าซ้ายของสมุดนั้นฝ่ายเดียวต่อ ๆ กันไป
 ลงชื่อฝ่ายนั้นลงไว้สำหรับลงชื่อผู้เข้า ในหอพระสมุด
 แลที่ประชุมนี้ ตามลำดับที่ได้เข้าก่อนเข้าหลัง
 มีกำหนดวันขึ้นที่เข้าแลรับจะประพฤติตามกฎหมาย
 เพื่อประโยชน์ความดีซึ่งกันแก่กัน แลให้จกไว้ให้ชัด
 ว่าเป็นสมาชิกอย่างใด ถ้าจะเปลี่ยนเป็นสมาชิก
 อย่างใดก็ต้องจกใหม่ต่อไป ถ้าเป็นผู้อยู่ไกลจะลง
 ชื่อไม่ได้เองต้องยอมให้เขียนเองในกระดากมาปัก
 ลงไว้ให้

หนังสือพิมพ์ ข้อ ๑๔ หนังสือพิมพ์สำหรับหอพระสมุด
 จะลงเรื่องความต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ทั่วกัน
 แลไว้ ที่ใดปรุณษากันตกลงว่าควรจะลงไว้ด้วย
 เป็นหนังสือสำหรับแจกให้แก่ภาคีสมาชิกแลวิสามัน
 สมาชิกวิเศษ แต่สมาชิกพวกอื่นจะต้องการต้อง
 ขี้บี่ละสามคำถึง ถ้าเป็นคนนอกพวกที่เข้าใน
 สมาชิกขี้บี่ละห้าคำถึง ถ้าผู้ใดแต่งเรื่องลงใน
 หนังสือพิมพ์ ไปใดแต่ ๒ นำขึ้นไปนั้นแจกให้แก่

ผู้ต้องได้ ๔ ฉบับ แก่แก่น้อยลงมาเท่าใดก็ตาม
ส่วนกำหนดนี้

ข้อ ๑๕ การยื่นหนังสือขึ้นภาคีสมาชิก การยื่น
ยื่นได้เพียง ๑๕ วันต่อเล่ม แล้วต้องลงคืนเสีย หนังสือ
ครึ่งหนึ่งก่อนจึงจะยื่นได้ต่อไป สมาชิกพวกอื่น
ที่มิใช่ช่วยในความประสงค์ข้อ ๑ ได้หาหนังสือ
มาเก็บไว้ในหอตั้งนี้ ยื่นได้เดือนละครึ่งเอาไว้
ได้ ๗ วัน ถ้าผู้ใดยื่นหนังสือไปพ้นกำหนด
ไม่ส่งคืน ให้กรรมสิทธิ์ตกแก่คนด้วยจดหมาย
สมาชิกผู้ยื่นต้องเสียค่าปรับเพื่องหนึ่ง เมื่อครบ
เจ็ดวันไม่ส่งให้เพื่อนอีก แลปรับทวีคูณขึ้นไป
ทุกเจ็ดวัน

ข้อ ๑๖ สมาชิกผู้ใดทำความชั่วต้องตัดสิน ห้ามประชุม
ห้ามประชุม มีกำหนดกี่วันๆต้องให้ออกจาก
สมาชิกที่ดี ต้องลบชื่อจากบาญชีนั้นเสีย แลภาคี
สมาชิกผู้ใดที่ได้รับลงชื่อแล้ว ไม่ส่งเงินตามที่ได้รับ
ต้องมาตัดเดือนกันในปีประชุม ถ้าไม่ได้แล้วต้อง
ห้ามประชุมกว่าจะส่งเงิน เมื่อเห็นพระมกันั้นว่า

เป็นผู้ไม่รักการสามัคคี จะเป็นภาคีตมาชิกอยู่ต่อไป
ไม่ได้แล้วก็ให้ปฤกษากันให้ออกเสีย แต่การที่
จะให้ออกฤาห้ามประชุมนี้ ต้องจับฉลากเหนคร
มากกว่าไม่น้อยถึง ๔ ต่อ ๑ ก่อนจึงจะใช้ได้

กฎหมาย ๑๖ ข้อนี้ กรมสันปาตีกสภา
ให้ปฤกษาพร้อมกัน แลได้ปฤกษาในที่ประชุมใหญ่
ตกลงเป็นกฎหมาย

ตั้งแต่วันอาทิตย์ เดือนเก้า ขึ้นสิบสองค่ำ
มีวอณศก ๑๒๔๖

สิทธิมีศุ ขอความสำเร็จจจะมีแก่การอันที่
อันงามเทอญ